

2017-03-31

Dnr: 511-5176-16

Natura 2000-områdets namn och områdeskod

Eriksdal-Lönnholmen, SE0210251

Områdestyp och skyddsstatus

SAC (Särskilt bevarandeområde enligt EU:s art- och habitatdirektiv).

Regeringen godkände utpekande av området i december 1998.
Tidigare bevarandeplan fastställdes av Länsstyrelsen i mars 2009.
Denna bevarandeplan fastställdes av Länsstyrelsen den 31 mars 2017.

Områdets storlek

66,1 ha

Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

Kod	Namn	Areal
1630	*Strandängar vid Östersjön	0,80 ha
4030	Torra hedar	0,98 ha
6270	*Silikatgräsmarker	5,50 ha
6410	Fuktängar	1,54 ha
6510	Slätterängar i låglandet	2,70 ha
9070	Trädklädda betesmarker	19,13 ha

*) Bevarandet av naturtypen har hög prioritet inom EU.

Naturtypernas utbredning visas på karta, bilaga 1.

Ägarförhållanden

Privata.

Kommun

Östhammar.

Översiktlig beskrivning av området

Natura 2000-området Eriksdal-Lönnholmen ligger på södra Gräsö. Tillsammans med Natura 2000-området Sundsäng utgör det en grupp isolerade gårdar som utmärker sig av ett otroligt välbevarat kulturlandskap. Här finns mängder av trädgårds gårdar, hamlade träd, hölador och odlingsrösen. Det finns också stora arealer av tydligt betespåverkad skog. Alla gårdarna har sin egen sträcka av betad havsstrandäng, och på Eriksdal finns gamla vallar som slåttas sedan många år och har fått en slåttergynnad flora. Området har en rik kärlväxtflora, och dessutom en stor

2017-03-31

Dnr: 511-5176-16

artrikedom av hotade ängssvampar och fjärilar. Bland svampar i de öppna, välbetade markerna kan nämnas grålila vaxskivling, bitter vaxskivling, opalfingersvamp, purpurbrun jordtunga och småsporig jordtunga. Exempel på skyddsvärda fjärilar i Eriksdal-Lönnholmen som är beroende av bete eller slåtter är solvändepalpmal, guldfleckspraktmal, violettekantad guldvinge, humlerotfjäril och den mycket sällsynta kalkhållsdystemalen. Tre små avstyckade tomter mitt i området ingår inte i Natura 2000.

Bevarandesyfte

Bevarandesyftet med Natura 2000-området Eriksdal-Lönnholmen är att bevara eller återställa gynnsamt tillstånd för de prioriterade bevarandevärden som anges nedan. Även prioriterade bevarandeåtgärder anges nedan.

Länsstyrelserna ska enligt 17 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ta fram bevarandesyften för alla Natura 2000-områden. Bevarandesyftet används tillsammans med beskrivningarna av områdets livsmiljöer och arter vid tillståndsprövningar som rör området, enligt 7 kap 28a – 29§§ miljöbalken.

Bevarandesyftet ger även vägledning om hur myndigheterna behöver arbeta för att prioritera Natura 2000-områden i det fortsatta skyddsarbetet enligt 7 kap. 27 § miljöbalken och 16 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Prioriterade bevarandevärden:

- Naturtyperna strandängar vid Östersjön, torra hedar, silikatgräsmarker, fuktängar, slåtterängar i låglandet och trädklädda betesmarker.

Motivering: Detta är en väl betad, delvis ogödslad betesmark med en mycket rik flora.

Prioriterade bevarandeåtgärder:

- Fortsatt bete.
- Anpassa betesintensiteten så att blomning och frösättning gynnas, samtidigt som förna inte försämrar för områdets karaktärsarter.
- Røjning av igenväxningsvegetation i alla naturtyper, särskilt på strandängen (alsly). Spara äldre träd, vidkroniga träd, sälj samt bärande träd och buskar.
- Røjning av sly i brynzonen mellan trädklädd betesmark och öppen mark för att ge ökad solinstrålning och ett gynnsammare mikroklimat.
- Røjning av träd och buskar där hagmarkssvampar växer (enstaka en- och rosbuskar kan stå kvar).
- Røjning av skogspräglade träd i silikatgräsmark.
- Fortsatt hamling.
- Återupptagen slåtter i områden med slåtteräng.

2017-03-31

Dnr: 511-5176-16

- Spara gamla och grova träd samt död ved i den trädklädda betesmarken.
- Praktisera sent betespåsläpp där detta är lämpligt för att gynna bl. a. orkidéer, fjärilar och övriga insekter.
- Anpassa användningen av avmaskningsmedel till det aktuella parasittrycket genom att ta träckprov på betesdjuren och avmaska helst en vecka innan betessläpp eller då djuren går på bete på åkermark.

Beskrivning av naturtyper

1630 – *Strandängar vid Östersjön (0,80 ha)

Strandängen är ganska smal, men mestadels välhävdad och tydligt zonerad. De inre delarna av strandängen håller på att växa igen med alsly. Strandängen är belägen i Natura 2000-områdets östra del.

Naturtypen består av strandbetesmarker och strandängar vid Östersjön. Merparten av strandängarna är eller har varit påverkade av slåtter och/eller betesdrift. Flora och fauna varierar beroende på bl.a. underlag och hävdhistorik. På strandängen är påverkan från havets vågor och isens skavande stark. Några mer sällsynta arter som finns på strandängen i Eriksdal-Lönnholmen är smultronklöver och kustarun.

Naturtypen är beroende av störning (vågor och isskjuvning) alternativt bete eller slåtter för att inte växa igen. Särskilt alsly kan breda ut sig om störningen minskar. Alltför kraftig störning som exempelvis tramp kan dock skada vegetationen. Bete måste anpassas noga till naturtypen eftersom alltför hårt betetryck, tillskottsutfodring och avmaskningsmedel är ett hot mot naturtypen.

I vissa fall uppstår problem med övergödning då stora mängder ruttnande alger blåser upp på stränderna. Utsläpp av olja eller andra kemikalier kan helt förstöra naturtypen. Vidare är övergödning, dränering och uppläggning av muddermassor hot. Naturtypen tar också skada vid användning av avmaskningsmedel med makrocycliska laktoner (där avermektinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

4030 – Torra hedar (0,98 ha)

I Eriksdal-Lönnholmen finns naturtypen torra hedar i områdets östra del. Denna lilla sluttning omgiven av betesmark av typen silikatgräsmark utgör en ovanlig och värdefull naturtyp. Heden är av ristyp med mycket lingon och renlav. Den har periodvis varit skogbevuxen men har en lång historia som betesmark.

Naturtypen består av torra till friska hedar på näringsfattiga jordar, skapade genom bete, bränning m.m. Växtligheten domineras av ljung, annat ris, gräs, eller en kombination av dessa. I denna hedartade vegetation växer bl.a. grålila vaxskivling, mörk blodvaxskivling och småvaxskivling. Betesgynnade växter som kattfot och

2017-03-31

Dnr: 511-5176-16

solvända är vanlig. I den solbelysta sydslutningen trivs också fjärilar, bland annat har flera arter knutna till kattfot hittats.

Hedar är beroende av fortsatt bete och det får inte förekomma gödsling, stödutfodring, kalkning, dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter. Naturtypen tar också skada vid användning av avmaskningsmedel med makrocycliska laktoner (där avermektinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

6270 – *Silikatgräsmarker

Silikatgräsmark finns i Eriksdal-Lönnholmen i de centrala delarna av Natura 2000-området. Naturtypen är belägen i den stora betesfällan mot sjön och utgörs av öppen hagmark med brynzoner mot skogsbete. Här finns någon enstaka en och vårtbjörk, samt hamlade träd. Området är välhävdad och artrikt.

Naturtypen består av artrika gräsmarker på torra-friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara igenväxande. Krontäckning av träd och buskar som vuxit upp i en hävdpräglad miljö är ofta ganska hög men överstiger inte 30 %. Silikatgräsmarker är den vanligaste betesmarkstypen i Sverige och har vanligen en örtrik markvegetation. Vegetationens sammansättning är präglad av en förekomst av hävdgynnade arter men varierar beroende på underlag och geografisk belägenhet. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. Exempel på kärlväxtarter vid Eriksdal-Lönnholmen är kattfot, låsbräkenarter, rosettjungfrulin och blodrot.

Upphört bete utgör ett hot mot naturtypen. För alla betesmarker gäller dock att ett för högt betetryck kan missgynna vissa blomväxter, fjärilar, bin och humlor m.fl. Därför bör det vara möjligt att då och då göra uppehåll i betet eller hävda betesmarkerna mer extensivt. Det är på flera platser lämpligt att fortsätta släppa på betesdjuren relativt sent på året, med tanke på insekter och den rika vårfloran. Naturtypen tar också skada vid användning av avmaskningsmedel med makrocycliska laktoner (där avermektinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

6410 – Fuktängar (1,54 ha)

Ett fuktigt och kalkpåverkat parti intill strandängen. Mot strandängen växer en del större alar. Eftersom de skapar vindskydd åt silikatgräsmarken kan det vara berättigat att låta dessa stå kvar. Naturtypen består av fuktängar på jordar med stort inslag av torv, kalk eller lera som är präglade av bete eller slåtter under lång tid. Typiskt för naturtypen är starr och blåttåtel, och krontäckningen kan uppgå till 30 %. I vissa fall översvämmas fuktängarna säsongsenligt. Exempel på arter vid Eriksdal-Lönnholmen är älvväxing, tuvtåtel och majviva. Här finns även den hotade sumpgentianan och den mycket sällsynta orkidén honungsblomster. Den senare kanske dock inte finns kvar.

2017-03-31

Dnr: 511-5176-16

Hot mot naturtypen utgörs främst av upphörd hävd och gödningspåverkan, vilka riskerar att helt förändra den typiska artsammansättningen och orsaka igenväxning. Andra hot är olämplig skötsel, till exempel alltför kraftig röjning av buskar och träd samt ett för hårt bete. Även företag som förändrar hydrologin, som till exempel dikning, är ett problem. På detta parti riskerar också igenväxning av buskar och alsly skjuta fart när hävden blir svag. Naturtypen tar också skada vid användning av avmaskningsmedel med makrocycliska laktoner (där avermektinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

6510 – Slätterängar i låglandet (2,70 ha)

Slätterängar finns i Eriksdal-Lönnholmen i tre delområden. Dessa ängar är egentligen tidigare plöjda, men de har troligen brukats extensivt. Nu domineras de av slättergynnade arter som gullviva, svartkämpar, Adam och Eva, prästkrage och brudbröd. Kring flera av slätterängarna finns välbevarade hölador. Enligt länsstyrelsens uppföljning av gräsmarker sköts två av delområdena genom bete medan ett delområde inte sköts alls.

Naturtypen har utvecklats genom lång kontinuitet av slätterängsskötsel och har ofta även använts som betesmark på senare tid. Idag är många av slätterängarna igenväxande. Generellt för naturtypen gäller att krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas.

Blomrika slättermarker har mycket stor betydelse för många organismer som är knutna till odlingslandskapet, inte minst för slättergynnade kärlväxter och många insekter, i synnerhet fjärilar och vildbin. Minskningen av arealen artrika slättermarker i landskapet är förmodligen en starkt bidragande orsak till att många fjärilar minskat katastrofalt.

Slätterängar är känsliga för igenväxning, gödselpåverkan och minskad eller utebliven slåtter. Andra faktorer som utarmar slätterängens hävdgynnade flora är utebliven höbärgning, slåtter vid fel tidpunkt på året, eller för kraftig röjning. Naturtypen tar också skada vid användning av avmaskningsmedel (om slätterängen efterbetas) med makrocycliska laktoner (där avermektinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

9070 – Trädklädda betesmarker (19,13 ha)

Samtliga skogsbeten har beteskontinuitet till och med 1980-talet. De domineras av tall och gran, med mer eller mindre inslag av björk, asp, sälg, ask, rönn och oxel. Floran är betesgynnad och delvis kalkgynnad. Orkidéer som nattviol, knärot och nästrot är vanliga. I synnerhet det stora skogsbetet vid Eriksdal är mycket artrikt vad beträffar kärlväxter och svampar. Delar av skogsbetena har restaureringsbehov.

Det är viktigt att gamla och grova träd och död ved sparas, då de är viktiga som boplatser och substrat för en mängd olika organismer. Sly- och busk uppslag kan

behöva röjas i brynzonen och i gläntor. Viktigt är att stor variation och hög luckighet bibehålls i trädskiktet.

Naturtypen förekommer på fastmark och är torr-blöt och näringsfattig-näringsrik. Träd- och buskskiktets krontäckningsgrad är 30-100% och utgörs av inhemska trädslag. Naturtypen inkluderar betade trädklädda hagmarker och betad skog. I den betade skogen dominerar oftast barrträd och björk. Trädklädda betesmarker med grova solbelysta lövträd är särskilt värdefulla eftersom träden i regel är artrika för fler organismgrupper. I de fall betad skog finns på kalkmark har den ofta en rik marksvampflora som är hävdgynnad. Antalet rödlistade arter som är knutna till naturtypen är högt. Finns det gott om död ved kan även ett stort antal rödlistade arter knutna till sådana substrat finnas i naturtypen. Exempel på arter vid Eriksdal-Lönnholmen är blåsuga, brudbröd, gullviva, gulmåra, jungfrulinarter, kattfot, mandelblom, nästrot, ormrot, slankstarr, slätterfibbla, stagg och ängsviol.

Utebliven skötsel av den hävdade marken, som leder till igenväxning och utarmning av den hävdgynnade och ljuskrävande floran och faunan, är ett direkt hot mot naturtypen. Detta gäller även olämplig skötsel, till exempel alltför kraftig röjning av buskar och träd samt överbetning. Tillskottsutfodring av betesdjur och gödsling (annat än från betande djur) skadar naturtypen, liksom spridning eller utsläpp av försurande ämnen, närsalter och miljögifter. Skogsbruksåtgärder (annat än i naturvårdssyfte), skogsplantering i hagmarker, hydrologisk påverkan samt exploatering påverkar naturtypen negativt. Naturtypen tar också skada vid användning av avmaskningsmedel med makrocycliska laktoner (där avermektinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

Bevarandemål

1630 – *Strandängar vid Östersjön

Arealen strandäng ska vara minst 0,8 ha. Strandängarna ska präglas av bete eller slätter. Skötseln av strandängen ska sträva efter att gynna blomning och frösättning samtidigt som förna inte påverkar områdets karaktärsarter negativt. Enstaka buskar får förekomma på strandängen, men den ska i huvudsak vara busk- och trädfri. Igenväxningsvegetation ska inte förekomma. Flera typiska kärlväxtarter, till exempel smultronklöver, kustarun, dvärgarun och majviva, ska förekomma rikligt.

4030 – Torra hedar

Arealen torra hedar ska vara minst 0,9 ha. Heden ska präglas av bete. Flera typiska arter, till exempel mörk blodvaxskivling, jordtungor, hirsstarr, kattfot, lingon och stagg, ska förekomma i naturtypen.

6270 – *Silikatgräsmarker

Arealen silikatgräsmarker ska vara minst 5,5 ha. Hela arealen ska präglas av bete. Täckningsgraden av träd och buskar ska vara sparsam till måttlig. Hamlade träd ska

2017-03-31

Dnr: 511-5176-16

hamlas vart 3-4 år. Typiska arter såsom till exempel blåsuga, kattfot, ormrot, låsbräken, hirsstarr, brudbröd, rosettjungfrulin, gullviva och mandelblom ska förekomma. För alla betesmarker gäller dock att ett för hårt betestryck kan missgynna vissa blomväxter, fjärilar, bin och humlor m.fl. Därför bör det vara möjligt att då och då göra uppehåll i betet eller hävda betesmarkerna mer extensivt. I vissa delar kan det vara lämpligt att släppa på betesdjuren relativt sent på året, med tanke på den rika vårfloran.

6410 – Fuktängar

Arealen fuktängar ska vara minst 1,5 ha. Hela arealen ska betas. Den öppna karaktären ska bevaras. Typiska arter såsom till exempel älvväxing, sumpgentiana, ormrot, slankstarr, hirsstarr, rosettjungfrulin, blodrot och majviva ska förekomma. De betes- och slättergynnade kärlväxtarter som finns i området ska finnas kvar i livskraftiga populationer.

6510 – Slätterängar i låglandet

Arealen slätterängar ska vara minst 2,7 ha. Området ska skötas genom sen slåtter och hållas fritt från igenväxningsvegetation. Täckningen av träd och buskar som vuxit upp i ett välhävdat landskap ska vara sparsam till måttlig. Typiska och/eller karaktäristiska arter ska förekomma, men täckning av negativa indikatorer som hundkäx, brännässla, örnbräken, krusskräppa, grenrör, hundäxing eller hässlebrodd ska vara mycket sparsam. Exempel på typiska arter är gullviva, svartkämpar, prästkrage och brudbröd.

9070 – Trädklädda betesmarker

Arealen trädklädda betesmarker ska vara minst 19,1 ha. Småskaliga naturliga processer, som till exempel trädens förnygring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning, ska påverka dynamik och struktur. Hela arealen ska betas. Den öppna till halvöppna karaktären ska bevaras och samt att variationsrikedomen av buskar och träd ska behållas. Hagmarksträden bör stå väl solbelysta. De betes- och slättergynnade arter som finns i området ska finnas kvar i livskraftiga populationer. Exempel på arter vid Eriksdal-Lönnholmen är blåsuga, brudbröd, gullviva, gulmåra, jungfrulinarter, kattfot, mandelblom, nästrot, ormrot, slankstarr, slätterfibbla, stagg och ängsviol.

Bevarandetillstånd idag

1630 – *Strandängar vid Östersjön

Strandängen håller på att växa igen och insatser mot igenväxning krävs för att uppnå gynnsamt bevarandetillstånd. Kompletterande bete med nötkreatur skulle förbättra utsikterna att nå ett gynnsamt bevarandetillstånd i naturtypen.

4030 – Torra hedar

Naturtypen betas i sin helhet och bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd.

2017-03-31

Dnr: 511-5176-16

6270 – *Silikatgräsmarker

Betesmarkerna av typen silikatbetesmarker betas av får och bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd. Kompletterande bete med nötkreatur eller häst skulle dock vara bra.

6410 – Fuktängar

Fuktängen i Eriksdal-Lönnholmen har idag ett gynnsamt bevarandetillstånd. Den betas dock med får som inte äter den grövre vegetationen av olika starrarter som växer här. Kompletterande bete med nötkreatur skulle förbättra utsikterna att nå ett gynnsamt bevarandetillstånd i naturtypen. Se bevarandeåtgärder.

6510 – Slätterängar i låglandet

Slätterängarna i Eriksdal-Lönnholmen sköts genom bete istället för med slätter. Avbetningstidpunkten riskerar därför att bli för tidig och kan då skada slättergynnade arter, särskilt insekter. En av slätterängarna slås eller betas inte alls. Den samlade bedömningen är att bevarandetillståndet är gynnsamt för naturtypen.

9070 – Trädklädda betesmarker

Endast delar av de trädklädda betesmarkerna betas idag. Ytterligare gallring och stängsling samt betesdjur behövs för att uppnå gynnsamt bevarandetillstånd i denna naturtyp.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

- Upphörd eller försvagad hävd, vilket leder till igenväxning och risk för att förnatäcket kväver den betesgynnade floran.
- För hårt betestryck, vilket enstaka år innebär ett hot mot insektsfaunan och som vid upprepning även innebär hot mot floran.
- För tidigt betespåsläpp och intensivt bete under vår och försommar vilket kan missgynna tidigblommande, slättergynnade växter och därmed många fjärilar.
- Markavvattning.
- Gödsling, vinterbete eller tillskottsutfodring i betesmarker.
- Igenväxning av buskar och sly.
- Förekomst av träd eller buskar där hagmarkssvampar växer (undantaget enstaka en och rosbuskar).
- Tätare krontäckning.
- Avlägsnande av död ved (gäller trädklädd betesmark).
- Plöjning och uppodling.
- Insådd av främmande arter.
- Skogsplantering.
- Tåktverksamhet.
- Kalkning.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Bevarandeplan
ERIKSDAL-LÖNNHOLMEN

9(9)

2017-03-31

Dnr: 511-5176-16

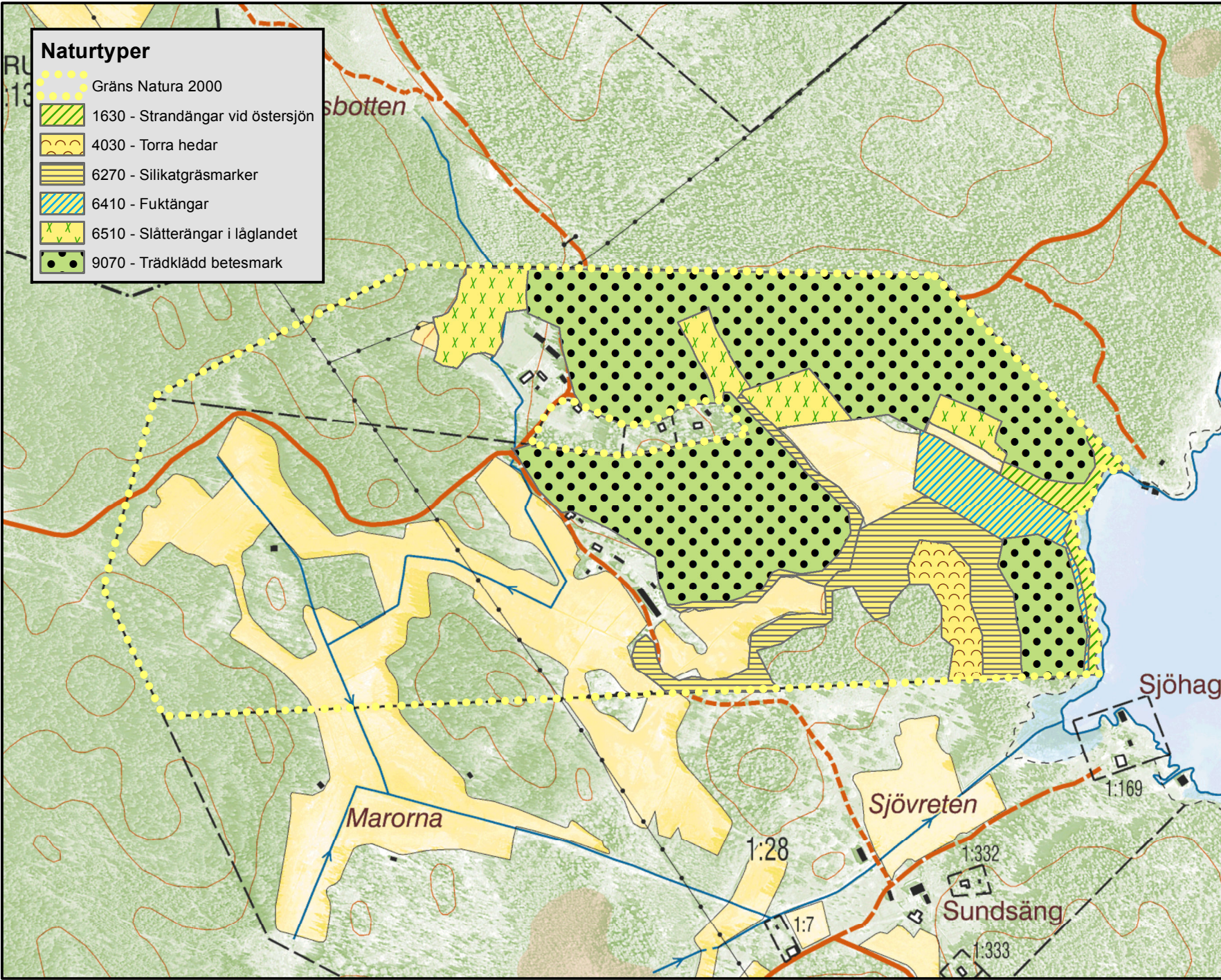
- Utsläpp och spridning av bekämpningsmedel, olja och kemikalier, bl.a. från 2-taktsmotorer och avmaskningsmedel. Användning av avmaskningsmedel med den verksamma substansen ivermektin bör undvikas när djuren går i Natura 2000-området eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.
- Övergödning, dränering och uppläggning av muddermassor på strandängen.
- Exploatering.
- Ökad kvävedeposition från luften.
- Upphörd hamling.

Bevarandeåtgärder

Se prioriterade bevarandeåtgärder.

Bilaga

1. Naturtyper enligt Natura 2000.

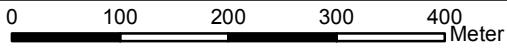

Naturtyper

- Gräns Natura 2000
- 1630 - Strandängar vid östersjön
- 4030 - Torra hedar
- 6270 - Silikatgräsmarker
- 6410 - Fuktängar
- 6510 - Slätterängar i låglandet
- 9070 - Trädklädd betesmark

Bilaga 1. Naturtyper enligt Natura 2000.
 Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län,
 Bevarandeplan 2017-03-31,
 dnr 511-5176-16.
Natura 2000-området
Ericksdal-Lönholmens,
SE0210251,
 Kommun: Östhammar.

1:7 000

